

VERZACHTENDE OMSTANDIGHEDEN

José Masschelin
**Verzachtende
omstandigheden**

**De hel kan iedereen overkomen:
over tegenslag en de gerechtelijke
gevolgen**

Manteau

Voor Ezra en Emma, mijn kleinkinderen

Dat ze mogen opgroeien en verder leven in een wereld van vrijheid,
gelijkheid en broederlijkheid

Inhoud

Voorwoord	9
Recht op vergetelheid	13
Ten geleide	16
Een ongelukkige jeugd bestaat	
Brigitte Bardot van de Leiebrug in Komen	23
‘We zijn naar een cultuurfilm aan het kijken: Heisse Heidi und Glühwein’ (Rino Iks)	37
‘Als je sigaretten voor me steelt, krijg je snoep’ (stiefvader van Bertje)	45
Zot zijn doet wel zeer	
‘Ik krijg mijn geld nooit meer op, maar ik ben de eenzaamste man van het land’ (oplichter Jan Van Staal)	57
Moord in hotelkamer	
‘Ik pakte haar vast en wilde haar alleen maar kalmeren’ (Bernard Wesphael)	75
De slachter van Bergen	
‘Dit onderzoek heeft geen prioriteit, de slachtoffers zijn toch maar marginale vrouwen’ (rechercheur)	95
De superterrorist	
‘De Marokkaanse geheime dienst kan je doen bekennen dat je Elvis Presley vermoord hebt’ (professor internationaal recht)	111

Het pedofilieschandaal van Outreau	
‘De bakkerin penetreerde de kinderen met een stokbrood’ (uit het strafdossier)	125
De groentediëf en de bankier	
Alle twee de weg kwijt en elkaar ontmoet op een dwaalspoor	141
Drie oude pedofielen	
‘Speurders die een bejaarde verdachte verplichten naar porno te kijken en hem een stimulerend spuitje in zijn penis geven: dat is foltering’ (moraalfilosoof Etienne Vermeersch)	155
Ramp in Mont Blanc-tunnel door Brusselse trucker	
‘Gevecht van David tegen Goliath’ (advocaat van de chauffeur)	165
Dood gepest in postkantoor	
‘Als rechters zich laten meeslepen door hypes worden onschuldigen veroordeeld’ (wijlen advocaat Piet Van Eeckhaut)	175
De wraak van een wanbetaler	
‘Toen ik een klacht tegen hem ingediend had, betichtte hij me van misbruik van zijn dertienjarige dochter’ (slachtoffer)	187
Keuterboer verdacht van brandstichting	
‘In de vagina van mijn vrouw kunt ge palingen kweken’ (Paul de keuterboer)	197
Gevaar voor de democratische rechtsstaat	
‘Als je bekend, zul je vroeger thuis zijn’ (speurder tegen mij)	205
Nawoord	217
Dankwoord	221

‘Maak misdaad lonend,
word advocaat.’

Will Rogers

Voorwoord

De meeste beklaagden die voor de strafrechter moeten verschijnen, hebben dat helemaal aan zichzelf te danken. Ze hebben wetens en wilens de wetten overtreden. De motieven zijn bijna altijd onder te brengen in een van de categorieën van de vier G's: geld, goesting, god of gekte. Als ze tegen de lamp gelopen zijn, zijn er maar weinig die bereid zijn deemoedig de gevolgen van hun daden te dragen. Velen zetten alle zeilen bij om hun straf te ontlopen. In dertig jaar gerechtsverslaggeving op rechtbanken heb ik de mens van zijn kleinste kant leren kennen.

Het mag niet verwonderen dat zeer veel verdachten maar wat uit hun nek kletsen, want volgens de Belgische strafwet en internationale mensenrechten mogen beklaagden ontkennen en liegen. Ze hebben ook het recht om te zwijgen. Niemand kan verplicht worden om tegen zichzelf te getuigen. Het gerecht mag ook geen dwangmiddelen gebruiken om verdachten de waarheid te doen vertellen. Beklaagden kunnen evenmin een extra straf krijgen omdat ze onzin uitkramen. Dat zijn nu eenmaal de spelregels in onze beschaafde rechtsstaat. Waarom zou je dan eerlijk zijn? Ik heb het trouwens maar zeer weinig meegemaakt dat oprechte misdadigers werden beloond.

Dat beschuldigen hun hachje proberen te redden, tot daaraan toe, het is hun recht. Doorgaans zijn ze echter niet alleen. Ze worden bijgestaan door sluwe raadsmanen. Ik heb in de advocatuur bijzonder fijne mensen ontmoet die plichtsbewust en keurig hun werk deden, maar ik heb er helaas ook een bovengemiddeld aantal gewiekste leugenaars aan het werk gezien. Mensen die te koop zijn en in ruil voor veel geld en roem bereid zijn om het even wat te pleiten. Advocaten die het niet nauw nemen met de waardigheid en ethiek van hun beroep, met recht en rechtvaardigheid tout court, maar dat met veel talent kunnen camoufleren. In de psychopatentest van Robert Hare zouden

ze een hoge score behalen. Er zijn zelfs pleiters die openlijk toegeven dat ze een gespleten persoonlijkheid hebben: de normale man thuis, de ‘speler’ in de rechtbank. Ook tot in den treure meegemaakt: hoe gefortuneerder de cliënt, hoe bedrieglijker de uiteenzetting van diens advocaat.

Als de bewijslast te verpletterend is en ontkennen niet meer mogelijk is, wordt vaak op de procedure overgeschakeld. Soms hebben advocaten een punt omdat speurders de spelregels inderdaad niet hebben gerespecteerd, maar zeer dikwijls is de gevonden procedurefout totaal onbenullig en doet ze helemaal geen afbreuk aan de bewijslast. De bedoeling van de advocaten, én uiteraard ook hun cliënten, is de procedure nietig te laten verklaren of de hele zaak door waanzinnig veel bijkomende onderzoeksdaten over de verjaringstermijn te duwen, zodat de strafvervolging onmogelijk wordt en de misdadiger fluitend vrijuit gaat. Een van de spectaculairste nietigverklaringen in België was de fraudezaak KB-Lux. De affaire was in 2009 al aanhangig gemaakt voor de Brusselse correctionele rechtbank van eerste aanleg toen ze vakkundig werd stilgelegd door een batterij topadvocaten, wegens een fout in het onderzoek. De onderzoeksrechter had een beetje te veel gebricoleerd om de gestolen bewijzen rechtsgeldig te maken, door die plotsklaps en *comme par hasard* in een Brussels huis te laten vinden door de speurders. De hoofdbeklaagden waren niet toevallig allemaal steenrijke bankiers en belastingontduikers. In tegenstelling tot bijvoorbeeld Frankrijk worden in België in verhouding véél meer belangrijke rechtszaken getorpedeerd door procedurepleiters. Omdat er wetten zijn die dat mogelijk maken.

Voor de meest vermogende fraudeurs hebben neoliberale bewindslui de zogenaamde ‘afkoopwet’ gefabriceerd. In het jargon klinkt het eufemistisch: de verruimde minnelijke schikking. Het komt erop neer dat het parket het met de welgestelde verdachte op een akkoordje kan gooien. Als de fraudeur een overeengekomen bedrag betaalt, dan moet hij niet voor de rechtbank verschijnen en krijgt hij uiteraard ook geen straf. Dat scheelt een slok op de borrel. Klassejustitie van de zuiverste soort. Dat zeg ik niet alleen, ook het Grondwettelijk Hof oor-

deelde dat de afkoopwet discrimineert en het niet kan dat de rechter buitenspel wordt gezet. Alleen een onafhankelijke rechter kan zorgen voor een eerlijk proces volgens het gelijkheidsbeginsel dat voor alle Belgen geldt. De afkoopwet werd intussen 'gerepareerd'. Er is nu meer toezicht door de rechter, maar het blijft mogelijk dat mensen uit de hogere financiële kringen hun straf afkopen. De gewezen CEO van Proximus Dominique Leroy betaalde bijvoorbeeld 107.000 euro om niet vervolgd te worden voor handel in aandelen met voorkennis. Veel gewone mensen ergeren zich blauw aan de koehandel tussen het gerecht en de witteboordencriminelen. Helemaal terecht vind ik.

Dit boek gaat niet over de hiervoor beschreven rechtsonderhorigen, ik zou er mijn pap niet mee kunnen koelen. In de drie decennia dat ik van het ene gerechtshof naar het andere liep, heb ik gelukkig ook kennis kunnen maken met een ander soort gedaagden: gewone mensen die in de gerechtelijke mallemolen waren gedraaid zonder dat ze daar bewust voor gekozen hadden. Door een samenloop van ongelukken vaak. De redenen waarom dergelijke personen van de weg af raken, zijn zeer uiteenlopend. Op de volgende bladzijden staan verhalen die uit het leven van de kleine man gegrepen zijn. Ze hebben allemaal gemeen dat ze zonder toneel te spelen het recht op verzachtende omstandigheden kunnen inroepen.

Er wordt soms meewarig gedaan over advocaten die pleiten dat hun cliënt een 'ongelukkige jeugd' heeft gekend, maar zoiets is geen verzinsel. Criminelen kun je maken. De ideale kweekvijver is een slechte of onbestaande opvoeding. Maak verder in het boek kennis met een aantal gevallen waarvan elke weldenkende mens koude rillingen krijgt.

Hoor je ook wel eens: 'Hij kon het niet laten.' Ook zo'n verdachte heb ik van dichtbij meegemaakt. Bijwijlen zo zot als een achterdeur, nu en dan bijzonder geslepen als oplichter, maar altijd eenzaam en diep ongelukkig.

Het wordt pas écht catastrofaal als je het slachtoffer wordt van een gerechtelijke dwaling. Die loert gevaarlijk om de hoek wanneer de

gerechtelijke actoren zich laten meeslepen door massahysterie, emotioneel beladen dossiers, hypes en zogenaamde ‘nieuwe maatschappelijke fenomenen’. Magistraten zijn ook maar mensen van vlees en bloed en bijgevolg niet foutloos. Als ze zich vergissen kunnen ze onnoemelijk veel schade en menselijk leed veroorzaken, zo leren enkele cases in dit boek.

De personages die ik beschrijf, heb ik niet mooier gemaakt dan ze zijn. Sommigen bengelen onder aan de maatschappelijke ladder, overdrijven met drank en seks, vertellen schunnigheden en zijn in hun omgang met anderen niet al te fijnbesnaard. Ze leven ruw en zonder franjes, maar verdienen desalniettemin onze piëteit. Mocht het voor ons even anders gelopen zijn, dan waren wij misschien een van hen geweest.

Recht op vergetelheid

Alle verhalen in dit boek zijn waargebeurd, maar veel namen en plaatsen zijn veranderd om de anonimiteit te waarborgen. Dat is het geval bij een aantal daders voor wie we het recht op vergetelheid willen garanderen. Persartikels en boeken over afgehandelde rechtszaken waarin veroordeelden met naam en toenaam worden genoemd, kunnen hun vergetelheid ernstig verstoren, hun re-integratie in de samenleving bemoeilijken en zelfs aanleiding geven tot wraakacties. Daarom oordeelde het Hof van Cassatie dat het niet wenselijk is iemands juridische verleden op te rakelen als er zich geen nieuwe strafbare feiten voordoen. Ook in de zaken waarin minderjarigen de hoofdrol spelen, zijn alle namen fictief. In een paar cases waarin het zelfs zonder namen te noemen duidelijk zou zijn om wie het gaat, worden de echte namen wel gebruikt. Zoals in de rechtszaak tegen de Waalse politicus Bernard Wesphael. Deze man werd overigens vrijgesproken.

© 2020 Manteau / Standaard Uitgeverij nv,
Franklin Rooseveltplaats 12, B-2060 Antwerpen en José Masschelin

www.standaarduitgeverij.be
info@standaarduitgeverij.be

Vertegenwoordiging in Nederland:
New Book Collective, Amsterdam
www.newbookcollective.com

Eerste druk: november 2020

Omslagontwerp: Herman Houbrechts
Opmaak binnenwerk: 5NUL8 Grafische Producties

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

ISBN 978 90 223 3734 9
D/2020/0034/183
NUR 740